

JASLO —

STÁLE ŽIVÝ ODKAZ

BOJOVÝCH TRADIC A INSPIRACE

K DALŠÍMU ROZVOJI RVD ČSLA

Bojové vystoupení dělostřelectva 1. československého armádního sboru v SSSR u Jasla se navždy zapsalo do slavných tradic ČSLA. Nadcházející 40. výročí této významné součásti našeho národně osvobozenického boje proti fašismu si připomínáme v ovzduší napjaté mezinárodně politické situace, která vyžaduje vysokou politickou bdělost a ostražitost, jakož i odpovědnost při upevňování bojeschopnosti a připravenosti ozbrojených sil. Považujeme proto za nezbytné znovu si připomenout hrdinství našich předchůdců v bitvě u Jasla.

Úkol, který byl před dělostřelectvo 1. čs. armádního sboru v SSSR k podpoře průlomu fašistické obrany vojsky 38. armády v bitvě u Jasla postaven, byl velmi náročný. Vyplýval z rozhodnutí o vedení útočné činnosti na směru hlavního úderu 4. ukrajinského frontu. Šířka úseku průlomu 6 km vyžadovala do tohoto prostoru soustředit nejen pět divizí do prvního sledu a dvě divize do druhého sledu, ale i odpovídající množství dělostřelectva, schopného vytvořit podmínky pro úspěšný průlom nepřátelské obrany.

Ke splnění tohoto úkolu bylo nutné soustředit dělostřelectvo z méně důležitých směrů celého frontu, včetně obranného pásma 1. čs. armádního sboru, zorganizovat a uskutečnit velmi náročný, rychlý a všestranně utajený manévr dělostřelectva na nový směr při současném zachování režimu palebné činnosti v původních postaveních. Tak bylo ve značně obtížných terénních i klimatických podmínkách do 22. prosince 1944 přemístěno dělostřelectvo 1. čs. armádního sboru do prostoru polského městečka Jaslo, aby přispělo k vytvoření potřebné hustoty dělostřeleckých hlavních (někde až do 200 na 1 km fronty) v úseku průlomu.

Přípravné období bylo naplněno intenzivním vedením průzkumu silně vybudované nepřátelské obrany, přípravou přesných a účinných paleb, ženijními pracemi a dokonalým utajením veškeré činnosti tak, jak to vyžadujeme i dnes.

Všechno toto bojové úsilí dělostřelectva 1. čs. armádního sboru bylo korunováno 15. ledna 1945 všestranně úspěšnou palebnou podporou útočících vojsk 38. armády, zahájenou 65minutovou dělostřeleckou přípravou do celé hloubky taktické obrany nepřítel. Dokonalá palebná podpora, na níž se podíleli i dělostřelci 1. čs. armádního sboru, vytvořila podmínky pro rychlý průlom nepřátelské obrany, těsná součinnost dělostřelectva, pěchoty a tanků zapříčinila, že se fašistům nepodařilo zaujmout včas a organizovaně ani další obranné pásmo. Právem byl tento den nazván rozhodnutím ministra národní obrany ze dne 13. listopadu 1949 — Dnem československého dělostřelectva.

Přes značný časový odstup zůstávají bojové zkušenosti našich dělostřelců od Jasla stále zdrojem inspirace k dalšímu rozvoji teorie i praxe operačního a bojového použití raketového vojska a dělostřelectva.

Jedno z hlavních poučení, které Jaslo poskytuje pro současnou přípravu štábů a vojsk, je skutečnost, že palebné ničení v operaci není jen mechanické měření sil a prostředků či prosté využití možností palebných prostředků, ale že jde o soupeření morálních, intelektuálních a organizátorských schopností velitelů a štábů. V tomto směru byly jak u Jasla, tak i v budoucnosti budou v převaze ty síly, které bojovaly a bojují za svět míru, bez válek a jeho pokrokové uspořádání.

Správné pojetí palebného ničení se dále projeví na té straně, která dokáže převýšit nepřítel v efektivním využití palebných systémů na podkladě vysokého mistrovství a profesionality, morálně politické připravenosti velitelského sboru, štábů a jednotek RVD. I v tomto směru můžeme čerpat řadu zkušeností ze zasazení čs. dělostřelectva v bitvě u Jasla.

Konečně třetí zásadní poučení vyplývá ze skutečnosti, že pro splnění stanovených úkolů je nutné volit vždy adekvátní síly a prostředky tak, jak tomu bylo i u Jasla. Při volbě způsobů a metod palebné podpory vojsk nelze podléhat módnosti a šablonovitě na každou situaci reagovat plánováním komplexního palebného ničení v plném rozsahu tak, jak jsme toho někdy svědky.

Tvořivě realizovat tradice a zkušenosti našich předchůdců od Jasla znamená v současných podmínkách aktivně přistupovat k řešení úkolů, vyplývajících z vlivu nových prostředků ničení na použití raketového vojska a dělostřelectva v operaci a boji. Podnětnými myšlenkami k tomu přispívá článek generálporučíka Ing. Miroslava Pelouška, uveřejněný ve Vojenské mysli č. 1 z roku 1984. Z článku jednoznačně vyplývá, že vývoj a postupné zavádění tzv. „přesných zbraní“ v armádách NATO vnáší do problematiky boje o palebnou převahu nové kvality, které je třeba adekvátním způsobem a prostředky eliminovat. Toto úsilí se musí stát významnou součástí opatření, která zabezpečí, že ani v konvenčních prostředcích ničení nebude dosaženo převahy nad armádami států Varšavské smlouvy. Tento kvalitativní skok ve vývoji soudobých palebných systémů můžeme dokumentovat např. další změnou v hodnocení poměru sil mezi frontou a zápolím. Jestliže jsme v období zavádění raketových jaderných zbraní konstatovali stírání tohoto rozdílu, pak použití těchto nových prostředků konvenčního charakteru tento závěr postupně potvrzuje i v podmínkách války vedené bez jaderných zbraní.

Tyto nové aspekty se nutně odrážejí i v nových pohledech na operační a bojové použití druhů vojsk, raketové vojsko a dělostřelectvo nevýmajejí.

Shrňme-li současné poznatky, které vyplývají ze studia vlivu nově zaváděných zbraní v armádách NATO, pak je třeba si povšimnout zejména těchto dílčích úseků a oblastí vedení bojové činnosti: plánování, bojová sestava vojsk,

hodnocení vlastních vojsk a nepřítele, hodnocení terénu, manévr vojsky, zabezpečení bojové činnosti, ochrana proti novým prostředkům ničení, taktika vedení boje. Zvláštní místo zaujímá problematika časového plnění všech úkolů, která se projevuje ve všech oblastech plánování a vedení bojové činnosti.

Plánování operačního a bojového použití raketového vojska a dělostřelectva v soudobých operacích vychází ze zkušeností Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce, kdy se dělostřelectvo spolu s letectvem stalo hlavním prostředkem ničení nepřítele. Úzká vazba jeho činnosti na potřeby vedení vševojskového boje vždy byla i nadále zůstává předpokladem úspěchu v operaci a boji. Dokladem toho je i úspěšné bojové vystoupení dělostřelectva 1. čs. armádního sboru v SSSR v bitvě u Jasla. V podmínkách použití vysoce přesných zbraní přistupuje i další požadavek, vyplývající z možnosti ovlivnit jimi činnost vševojskových i ostatních svazků a útvarů ještě před jejich vstupem do ozbrojeného střetnutí. Znamená to tedy, že dokonalá koordinace celého systému ničení nepřítele s činností vojsk v podstatě na válčisti se stává základním předpokladem úspěchu v soudobé operaci a boji. Tento požadavek se musí projevit především při plánování operačního a bojového použití raketového vojska a dělostřelectva. K tomu musí přihlídnout v první řadě vševojskový velitel ve svém rozhodnutí k operaci. Souvisí to hlavně s potřebou hlubšího rozmachu při ničení nepřítele, což dále umožňuje stanovit vojskům úkoly na delší časové období než tomu bylo doposud. V podstatě tedy jde o to využít účelně výsledků palebného působení na nepřítele nejen v přímém dotyku vojsk, ale i uskupením vojsk v hloubce vlastní sestavy.

Charakter soudobé operace a boje v podmínkách bezjaderné války, daný novými prostředky působení na nepřítele, se nutně promítá do tvorby bojových sestav vojsk, a to jak na směru hlavního úderu, tak i na ostatních úsecích fronty. Ukazuje se, že princip soustředění úsilí na rozhodujícím směru je nutné chápat ve smyslu uplatnění vyšší intenzity působení na nepřítele bez hromadění sil a prostředků na daném směru. To je významný poznatek, který bylo možné realizovat doposud jen v podmínkách jaderné války. Soudobé, moderní a vysoce účinné palebné systémy a zbraňové komplety to na jedné straně umožňují i v podmínkách bezjaderné války a na druhé straně si přímo vynucují potřebu maximálně možného rozptýlení bojových sestav vojsk a tedy i raketového vojska a dělostřelectva.

V zahraničním vojenském tisku se na základě zvětšení hloubky palebného působení na nepřítele na 100 i více km objevují úvahy o tvorbě takové bojové sestavy vojsk, která by byla schopna současně využít i výsledků palebného působení v hloubce, a to jak za útoku, tak i v obraně.

Vyšší nároky kladou současné podmínky vedení boje s vysoce přesnými zbraněmi — průzkumnými a palebnými i protitankovými komplety nepřítele — na hodnocení možností sil a prostředků nepřítele ve štábech raketového vojska a dělostřelectva. Z hlediska intenzity a přesnosti průzkumu je možné tyto požadavky srovnat s bojovou činností průzkumníků dělostřeleckých pluků 1. čs. armádního sboru v SSSR při přípravě průlomu u Jasla. Štáb RVD a zvláště jeho náčelník průzkumu na operačním stupni musí umět správně analyzovat, jaké síly a prostředky (zvláště palebné) je nepřítel schopen použít nejen v bližší hloubce, ale i ty prostředky (zvláště palebné), rozmístěné ve větší hloubce. Jde zejména o takové prostředky ničení, jako jsou rakety, průzkumné a palebné systémy Assault Breaker, prostředky pro minování na dálku a další. Těsná součinnost se zpravodajskými orgány a vlastní intenzivní průzkum

musí umožnit účinné vedení boje s těmito prostředky raketovým vojskem a dělostřelectvem. Z tohoto procesu není možné vyloučit ani stupeň divize, jejíž zájem právě vzhledem k zavádění některých nových prostředků ničení, např. v armádě NSR systém Argus, narůstá do vzdáleností, převyšující taktickou hloubku nepřátelské sestavy. Ze závěrů o nepříteli vyplývalo vždy určení takového uskupení, jehož zničením bylo dosaženo rozhodujícího narušení obranné či útočné sestavy. V současné době se jeví jako objekty prvořadé důležitosti prostředky jaderného napadení, průzkumné a palebné i protitankové komplety, místa velení, řízení a navedení, systém PVO a radioelektronické prostředky všeho druhu.

Se stejnou důsledností se musí štáby RVD zabývat hodnocením vlastních možností zejména z hlediska vedení boje s novými prostředky ničení nepřitele. To ovšem znamená uvědomit si také úzkou vazbu a závislost taktiky a operačního umění, která se projeví zvláště v situacích, kdy budou vševojskové divize plnit mnohé úkoly v součinnosti s průzkumnými údernými systémy operačního stupně, nesoucími hlavní tíhu boje s průzkumnými a palebnými i protitankovými komplety nepřitele. Z toho vyplývá, že i palebná součinnost raketového vojska a dělostřelectva těchto stupňů velení je nezbytná. Proto když náčelník RVD divize připravuje návrh na bojové použití RVD, musí si ujasnit také své možnosti a znát způsoby součinnosti s prostředky RVD armády i sousedů, zvláště v otázkách, jak oslabit či odrazit úder prostředků ničení nepřitele, jak vést boj s jeho průzkumem, radioelektronickými prostředky, výsadky atd. Přitom je žádoucí, aby si náčelníci RVD všech stupňů v zájmu úspěchu v boji s těmito prostředky osvojili takové metody práce, které vycházejí z operačně taktického předvídání vývoje a podmínek bojové situace.

Větší pozornost bude v současných podmínkách nutné věnovat ve štábech raketového vojska a dělostřelectva všech stupňů i analýze terénních podmínek, v nichž bude bojová činnost vedena, a to jak na vlastní straně, tak i v prostoru palebného působení. Je to vyvoláno narůstajícím rozmachem operace a boje. Ze srovnání zkušeností z druhé světové války a současných poznatků ze cvičení se plocha pásma divize např. v obraně zvětšila v průměru desetkrát. To vyžaduje v plném rozsahu využít možností nejen k manévru palebnými jednotkami, ale i ke zvýšení jejich odolnosti a efektivnímu využití jejich palebných možností. Obdobně je třeba posuzovat terénní podmínky i na straně nepřitele.

Při studiu bojových tradic a zkušeností dělostřelectva 1. čs. armádního sboru v SSSR nás vždy zaujme způsob, jakým byl uskutečněn manévr jednotkami a útvary z méně důležitého úseku fronty na řece Ondavě do prostoru Jasla. Jeho hlavní charakteristikou bylo naprosté utajení a maskování, včetně použití kočujících děl na opuštěném úseku fronty. Jestliže bylo nutné uskutečnit tento manévr za co nepřísnejších maskovacích opatření, pak v současných podmínkách bude jakýkoli manévr prostředky ničení (a nejen jimi) v celé šíři i hloubce pásma vševojskového svazu či svazku nesrovnatelně obtížnější. Vysoká rozlišovací schopnost a přesnost soudobých prostředků průzkumu umožňuje v krátkém časovém intervalu zjistit přesuny vojsk v poměrně značné hloubce jejich sestavy. To bude vyžadovat, aby zabezpečení přesunů vojsk, zvláště raketového vojska a dělostřelectva, bylo řešeno komplexně, za účasti všech druhů vojsk, které plní úkoly zabezpečení bojové činnosti. Půjde zejména o prostředky radioelektronického boje, letectvo, orgány operačního maskování, ženijní i chemické vojsko, orgány vojenské dopravy a další.

V souvislosti s uvedenými skutečnostmi je nutné klást velký důraz na klamná opatření a dezinformaci u všech prostředků ničení nepřítele, zvláště u raketového vojska a letectva. I tam je třeba uplatnit tvůrčím způsobem zkušenosti našich předchůdců od Jasla. Historie vojenského umění nás dostatečně poučuje o tom, že dobře organizovaná a realizovaná klamná opatření a důmyslný systém nepřítel je mnohdy účinným prostředkem boje i se silnějším nepřítelem.

Nové palebné systémy, zaváděné v armádách NATO, mají kromě své účinnosti i slabé stránky. Uvedme to na příkladu systému Assault Breaker, jehož složení představují průzkumné a retranslační letouny TR-1, pozemní řídicí střediska GTACS, palebné prostředky CSWS a součinnostní palebné prostředky a systémy (Tacfire, ASOC, FSE). Celý systém je schopen v průběhu 60 minut zjistit a ničit 15 až 20 skupinových cílů typu tanková rota s vysokým stupněm pravděpodobnosti. Jde tedy o široký komplex prostředků vzájemně propojených a na sobě závislých, kdy vyřazení jednoho z nich, zvláště řídicího střediska GTACS, vážně naruší činnost celého systému. Úspěšné vedení boje s těmito prostředky proto předpokládá jejich dokonalou a všestrannou znalost, zvláště ve štábech raketového vojska a dělostřelectva. Z toho vyplývají i úkoly ochrany proti těmto prostředkům.

Z toho, co bylo doposud uvedeno, je zřejmé, že vedení boje s průzkumnými údernými a protitankovými komplety armád NATO se v soudobé operaci a boji stává rozhodující součástí úsilí za dosažení palebné převahy. Pojem „palebná převaha“ není pro nás ničím novým. Historie i novodobé bojové tradice nás znovu přesvědčují, že bez jejího vybojování a udržení nelze dosáhnout úspěchu v kterémkoli druhu operace a boje.

Celý tento problém vyžaduje posuzovat jej v oblasti operačního a bojového použití raketového vojska a dělostřelectva ze dvou základních hledisek:

- operačně taktického,
- velení a řízení RVD.

Boj o získání a udržení palebné převahy nad nepřítelem byl v minulosti veden v převážné míře v taktické hloubce bojové sestavy nepřítele. Tomu odpovídaly jak síly, tak i prostředky určené pro tento boj. Dějiny druhé světové války uvádějí množství příkladů mistrovského vedení boje Sovětskou armádou s dělostřelectvem a ostatními palebnými prostředky hitlerovských vojsk.

Soudobé moderní prostředky palebného ničení a jejich možnosti ovlivnit vedení boje prakticky z celé operační hloubky vlastní sestavy podstatně mění charakter boje o palebnou převahu. Palebná převaha se tak stává pojmem operačního charakteru, z čehož vyplývá, že bude prvořadě řešena na operačních stupních za účasti palebných prostředků těchto stupňů velení. Moderní výzbroj a bojová technika, kterou je raketové vojsko a dělostřelectvo ČSLA vybavováno, umožňuje vytvářet průzkumné úderné skupiny a průzkumné palebné skupiny a úspěšně tak řešit úkoly boje o palebnou převahu v celé operační hloubce.

Úkoly boje s průzkumnými a palebnými i protitankovými komplety nepřítel a tedy i boje o palebnou převahu jsou limitovány také bojem o čas. S kategorií času se setkáváme ve vojenském umění stále častěji v souvislosti s možnostmi soudobé bojové techniky a výzbroje, která má kromě jiných kvalitativních parametrů schopnost plnit úkoly v minimálním časovém intervalu. Variantnost soudobého boje si vynutila, aby i rozhodovací proces vyrovnal existující disproporci mezi ním a možnostmi techniky. Proto jsou do tohoto procesu zařazovány prostředky automatizační a výpočetní techniky (Zobrazení, Prám/P a

další), které jsou schopny řešit dané úkoly optimalizace, kalkulace a přenosu informací prakticky formou „čas na čas“. Dokumentujeme nárůst možností soudobé techniky na příkladu: příprava výchozích prvků pro střelbu a organizace řízení palby dělostřelecké skupiny za druhé světové války vyžadovala několik hodin práce. V současné době se s využitím prostředků automatizace tento čas zkracuje na několik minut. Požadavky na činnost průzkumných úderných a průzkumných palebných skupin však budou ještě vyšší.

Současný trend rozvoje prostředků palebného ničení nepřítelů svědčí o tom, že se budou i nadále zvyšovat požadavky na dobu jednotlivých operací cyklu velení a řízení v raketovém vojsku a dělostřelectvu. Proto klademe soustavně velký důraz na metodiku práce štábů a její nepřetržitě zdokonalování zejména z hlediska efektivního využití času, odbourávání mechanické práce a její vazbu na zaváděnou automatizační a výpočetní techniku a k plnému využití jejich možností. Jedině tímto způsobem je možné dosáhnout vyšší kvality velení a řízení vojsk, vyzbrojených moderní bojovou technikou.

Použití raketového vojska a dělostřelectva značnou měrou ovlivní kvalita a možnosti velení a řízení, zejména raketových úderů a palby. Je třeba si uvědomit, že bojová činnost vojsk bude probíhat ve značně složité radioelektronické situaci. To bude klást vysoké požadavky na udržení spolehlivého spojení, ale zároveň i na efektivnost boje s prostředky radioelektronického boje nepřítelů. Zabezpečení velení se proto musí stát nedílnou součástí plánů operačního a bojového použití RVD, a to jak svou aktivní složkou, tak i pasívními opatřeními. K tomu je třeba považovat ničení míst velení, řízení a navedení, jakož i prostředků REB, za úkol mimořádné důležitosti. Na druhé straně musí být v plánech řešeny takové úkoly, jako je přenos velení z jednoho stupně na druhý, přísné střežení míst velení a spojovacích uzlů, záloha spojovacích prostředků a další opatření, která zabezpečují vysokou odolnost systému velení raketového vojska a dělostřelectvu na všech stupních.

Uplatnění řady poznatků a zkušeností, jakož i jejich ověření, umožnilo v letošním roce uskutečnění společného cvičení armád členských států Varšavské smlouvy Štít-84. To vytvořilo podmínky postoupit dále v rozvoji teorie a praxe operačního a bojového použití raketového vojska a dělostřelectva.

Zároveň chci zdůraznit, že vycházet a čerpat z bojových tradic našich předchůdců, statečných bojovníků od Jasla, se v našem druhu vojska stalo nedílnou součástí života a práce ve štábech, svazcích a útvech raketového vojska a dělostřelectva. Při této příležitosti vždy vysoce oceňujeme všestrannou pomoc Sovětské armády, garanta mírového rozvoje ve světě, jak v přípravě a budování dělostřelectva 1. československého armádního sboru v SSSR v letech druhé světové války, tak v celém poválečném období rozvoje raketového vojska a dělostřelectva ČSLA.

40. výročí jaslenské operace a vynikajícího bojového vystoupení dělostřelectva 1. čs. armádního sboru v SSSR v jejím rámci, vytváří podmínky k hlubšímu zamýšlení nad potřebami a tendencemi dalšího rozvoje bojové připravenosti raketového vojska a dělostřelectva ČSLA. K tomu chce svým skromným dílem přispět i tento článek.